

Quan el mar és més segur que la terra

NAJAT EL HACHMI

L'ESTIU DEL 2015 EL NEN AYLAN va sacsejar les consciències de tots aquells que fins llavors havien tancat els ulls davant del conflicte siríà.

La opinió pública pateix d'un dèficit d'atenció permanent. Quan comença una guerra la notícia capta l'interès però a mida que se succeeixen els relats sobre la barbàrie diària, aquesta passa a ser un fons de pantalla, un tema conegut que rebem en la superfície. La informació sobre el que passa al món l'emet la televisió mentre parem taula o recollim joguines escampades o la trobem fullejant el diari amb el cafè de mig matí o escoltant la ràdio de camí a la feina. I sembla que en qüestió de conflictes bèl·lics també importa la novetat, n'hi ha que fa anys que duren i no surten mai a la televisió, hi ha territoris que la opinió pública ni tan sols sap que existeixen. Comença una guerra i ocupa un enorme espai informatiu, la primera pàgina, els primers minuts, però a mida que van passant els dies i l'audiència perd interès, el tema es va desplaçant cap a llocs de menys importància i va quedant a l'obaga. I un dia, parant taula o recollint joguines, ens preguntem: què se n'ha fet del conflicte Israel-palestí? Ja no hi passa res a l'Afganistan? A l'Iraq ja no hi ha guerra? I al Iemen com ha acabat la revolta del 2011? I Somàlia? Com és que no parlen mai, de Somàlia ni de Sudan del Sud ni de la República Centreafricana? Ja han deixat de morir persones al Mediterrani? La forma en què som informats determina les nostres inquietuds, el que ens ha de preocupar en cada moment. La opinió pública està dirigida i per això durant més de quatre anys no en sabíem gaire cosa, del conflicte de Síria, per molt que les imatges de la barbàrie se succeïen contínuament. Però sedimentaven unes damunt de les altres, un nen mort soterrava l'anterior, una fugida massiva la següent, un bombardeig, l'anterior.

Però aquell final d'estiu un nen que la mar havia dut a la platja va suposar un sotrac, una aturada general de teleespectadors, oients i internautes que van veure de sobte la vesant més íntima del que passa a Síria. Un nen de tres anys que l'aigua havia portat fins a la sorra com un residu més, com qualsevol objecte que hi hagués caigut, simplement. Vam veure la vida humana en la seva forma més vulnerable, més desprotegida, convertida en no res. I de sobte molts que vivien anestesiats amb el fons de pantalla de la guerra, es van trobar directament interpel·lats i van fer-se conscients de l'evidència: vivim en un lloc on la mar ens llança cadàvers a la cara i ni ens n'havíem adonat.

Les víctimes de la guerra pateixen doblement. Les conseqüències del conflicte en si i les del silenci, la ignorància, la indiferència dels qui viuen en un món de pau. Però la pau no és pau si només la gaudeixen uns quants tancats a recer, segurs i hermèticament lliures. Estem en guerra i no ho sabem perquè podem parar taula tranquils, podem recollir joguines i preocupar-nos de problemes quotidians. Cosa que m'imagino deuen anhelar tots els desplaçats, tots els que han fugit o volen fer-ho.

Voldria imaginar els nens que viuen una infantesa al mig de les flames, voldria posar-me en la seva pell però no puc més que acostar-me, i de lluny, al que deuen sentir. Imaginar és un acte amb certes limitacions, només imaginem el que podem tolerar. Aylan va fer imaginar a molta gent el que deuria ser la seva mort terrible, com deuria aferrar-se a la mà de l'adult, com deuria lliscar dins l'aigua. Com la mar se li ficava als pulmons. M'he de forçar a pensar en aquests detalls perquè la meva imaginació de mare no em permet anar tant lluny, se'm rebrega el ventre si he de posar-me en la situació de desemparament absolut de l'infant siria. Per això de vegades les notícies no és que siguin un fons de pantalla per simple indiferència, de vegades és que ja no podem situar-nos en el que passa. Participem així, ni que sigui per pròpia protecció davant del que fereix o per simple impotència, de la indiferència de la opinió pública.

Tot i així els nens, vius o morts, els bombardejos, les famílies, les mares, els pares, els que estan als camps, els que travessen fronteres, els desplaçats, violentats, tots ells van amb nosaltres si no hem blindat del tot la nostra capacitat d'empatitzar amb l'altre. Tot i la redundància dels fets, tot i la sensació de no ser res davant de la catàstrofe, de no poder-hi fer res, encara queda la militància de seguir atents a la notícia, d'estar alerta davant dels qui ens volen vendre teories per desactivar la

compassió instintiva que ens neix si no som uns psicòpates. Ens queda lluitar contra aquest cultiu institucional de la psicopatia: els qui s'enfilen a les tanques no són amenaces a la nostra seguretat tal com ens els han presentat, fugen de la guerra i de la pobresa i són tractats de forma inhumana al país frontera on transiten i que ho és gràcies a la complicitat dels nostres governs. Les criatures que neixen de dones embarassades en alta mar no són fruit de la perversa ment de mares que volen parir en terres europees per quedar-s'hi, són molt probablement la conseqüència de les múltiples violacions que han patit en el seu trajecte migratori. Com diu la poetessa Warsan Shire, cap mare posa els seus fills a l'aigua a menys que l'aigua sigui més segura que la terra.

Najat el Hachmi (Nador, 1979), llicenciada en Filologia Àrab per la Universitat de Barcelona i columnista a EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, ha publicat les novel·les 'L'últim patriarca' (2008, Premi Ramon Llull), 'La caçadora de cossos' (2011) i 'La filla estrangera' (2015, Premi Sant Joan i Premi Ciutat de Barcelona).